

TELEGRAFUL ROMAN.

Nr. 92. ANUL XIII.

Provinciile din Monarchia pe anul 1865
8 fl. era pe o jumătate de an 4 fl. v. a.
Pentru princ. si tieri straine pe anul 12
pe 1/2 anu. 6 fl. v. a.

Inseratele se platesc pentru
intea ora cu 7. cr. sirulu la litero
mici, pentru doua ora cu 5 1/2 cr. si
pentru a treia repetire cu 3 1/2 cr. v. a.

Sabiu, in 21 Nov. (3 dec) 1865.

Telegrafulu esse de doua ori pe septem-
an: joi'a si Duminec'a. — Prenume-
ratiunea se face in Sabiu la espeditor'a
foiei pe afara la c. r. poste, cu bani
gat'a prin scrisori francate, adreseate
catra espeditor'a. Pretulu prenumerati-
unei pentru Sabiu este pe anu 7. fl. v. a.
ear' pe o jumătate de anu 3. fl. 50. Pen-
tru celelalte parti ale Transilvaniei si pen-

Cuventarea Escelentiei Sele P. Archiepiscopu si Metropolitu Andreiu Baronu de Siagun'a tinuta in conferinti'a dietala privata din 16/28 Novembre 1865.

Escelenti'a Ta domnule presiedinte! (aclamatiuni de sa
traiesca). Eu voiu sa remanu consecuentu in tote afacerile
mele. Eu candu me aflu pe terenulu posetiunii mele ofici-
ose, me folosescu de limb'a romana; din contra, precum bine
sciu mai multi onorati membrii ai acestei inalte case, in so-
cietati private me folosescu dupa impregiurari eu privire la per-
sone si nationalitate seu de limb'a magiara seu de cea nem-
tiésca. (Bravo!) Eu stimezu prea multu intalnirea nostra
privata de astadi, si in adeveru indrasnescu a desemna acésta
convenire asiá dara de privata; pentruca Escelenti'a Ta ai bi-
nevoitu a Te dechiará in astfelu de modu, de-si de alta parte
dupa convingerea mea individuala trebuie sa marturisescu, ca
consultarea acést'a privata are si impregiurari de acelea, cari
se cuvina unei consultari oficiose. Eu privescu positiunea mea de
o posetiune forte nepronunciata (halványos). Marturisescu, ca
sum gat'a a recunosce adeverulu internu si consciinti'a stimatulu
antevorbitoriu (bravo); pentruca eu si candu me aflu pe terenu
politicu, sum totdeun'a amiculu consciintiei. (bravo). Eu re-
cunosc asiá dara consciinti'a si puterea cea mare a consciin-
tiei acelor'a, cele au adusu inainte prea stimatii trei antevorbitori;
dar pentru aceea rogu pe on. adunare, ca si dens'a sa nu
se indoiésca de consciinti'a pareriloru mele. Se póte ca ci-
ne-va se indoiésca si crede ca eu cá novus homo nu amu nici
unu simtiementu constitutionalu, si dupa cum dice némtiulu:
ich hätte keine Vorliebe für ein constitutionelles Leben (nu asiá
avé predilectiune cátra vietia constitutionala). Eu marturi-
sescu ca sum unu omu destulu de rece simtitoriu — — —
nu amu obiceiul de a umbla la baluri, la teatru, ci siedu totde-
un'a langa cartile mele, pentruca simtiu ponderositatea chia-
márei mele. Dar cu tote acestea amu si eu putina precepere
si potu sa dicitu temeínica precepere despre o vietia constitu-
tionala, pentruca de-si sum cetatienu nou in lantrulu con-
stitutionalismului, — cáci pána acum amu fostu eschisu — to-
tusi eschiderea acést'a au fostu numai dela constitutionalismulu
politicu. In biserica mea este constitutionalismu asiá de
perfectu, incátu l'asiu recomandá lomei intregi.

Eu asiá dara amu invetiatu a cunosce bunatatea consti-
tutionalismului in biserica mea; bunatatea constitutionalismu-
lui politicu in sa de se si dice ca e indreptatire egala, pána
acum inca nu o amu simtitu.

Nu o amu simtitu, credu ca aici in consuatiunea acést'a
privata potu sa vorbescu chiaru; atátea lucruri amu la guvern
incátu um desperat zu werden. (Ilaritate generala).

Tocm'a pentruca sum omu constitutionalu amu venitu la
dieta acést'a, urmandu convingerei mele proprii (tumultuose
aclamari de: sa traiesca), cá sa dovedescu, ca amu si eu puti-
na precepere despre constitutionalismu, legalitate si despre con-
secuentele acestor'a. Bine — suntemu la dieta — dara to-
tusi me vedu silitu a marturisi, ca modulu compunatoriu alu
acestei diete nu e chiaru constitutionalu; (bravo) si de ace-
ea nici ca i sum amiculu ei; si numi place sa urmezu necon-
secuentele peterenulu constitutionalu. (bravo.) Nu potu sa me
dudu asiá departe, precum au binevoitu a merge stimatii din
partemi trei antevorbitori, pentruca domniele lor au vorbitu
insusi la obiectu si asiá au recunoscutu legalitatea dietei. Eu
nu cutezu a merge asiá departe, pentruca me temu, ca numerulu
celu mare alu membriloru dietei voru dice despre mine cá omu
singuratecu, cá omu nou, ca omulu acést'a n'are precepere consti-
tutionala. Usioru me potu invinge, pentruca suntu multi, eu
insa sum numai unulu. De aceea dar dorescu cá omu consti-
tutionalu, cá inainte de a vorbi la obiectu, sa se infintieze o
dieta pe bas'a legala constitutionala. Ce e dreptu acést'a a-

rata putina slabiciune, ast'a e santu si dreptu, — dar, in sa
dupa toamna vine iarna, dupa iarna primavéra si dupa acést'a
véra. Dar si slabiciunea si are ore care bunatate! Fiorescu
tote lucrurile si au bunatatea loru deca suntu basate pe unu
principiu de consciinta. Ne'nsemnat'a mea parere dara mer-
ge intr'acolo, (sa audimu!) ca si eu postescu o dieta pe bas'a
constitutionala, carea apoi — acum indrasnescu a me folosi si
eu de unu terminu romanu, cá stimatulu antevorbitoriu — sa
ia la revisiune unulu seu altu obiectu, un'a seu alta lege.
Si eu intielegu cuventulu „revisio“ tocma cá stimatulu ante-
vorbitoriu. Insa totusi ce privescu liter'a si spiritulu acéstui
cuventu, voiu cá — firescu pe viitoru — sa nu remanem asiá
strinsu prelanga litera, ci si mai bine sa cautámu priceperea
spiritului. Mie cá preotu, deca aducu ce-va inainte, mi se sie-
de se aducu din santa scriptura. (Sa audimu!) S. Pavelu
invatia: Nu venitati asiá multu la litera, pentruca liter'a
omóra; ci la spiritu pentruca da vietia. Acestea au fostu Es-
celentia, pe care eu, marturisescu ca nepregatitu, amu in-
drasnitu din partemi a le aduce inainte pe cale privata si in
modu privatu, acestei onorate conferintie. (Vivate entusiastice.)

Dela diet'a transilvana.

Conferintia dietala privata.

Cl u si u 16/28 Noemvre. Astadi s'a tinutu in sal'a dietei o consultare
publica cu caracteru privatu sub presiedinti'a cont. Emericu Miko. Acést'a
mai antáiu multiamesc pentru increderea ce i s'au manifestatu, fiindu a-
lesu presiedinte de comitetu; vine apoi asup'a cestiunei de pertractare si
provóca, ca in privinti'a obiectului, care e singuru celu cuprinsu in
p. n. rescriptu regescu, consultari se se faca fara de cugete laterali
in spiritulu constitutionei. Si arata dorinti'a ca in decursulu discusi-
unei sa se evite ori ce conflictu. In fine, reflectandu in putine cu-
vinte asup'a celoru 17 ani din urma si pretindudu cá sa se puna
tota nisuint'a pentru intárrirea armonei si bunei intielegeri, dechiaru
cursulu desbateriloru deschisu.

Mai antáiu ia cuventulu

Carolu de Zeyk (dep. comit. Clusului.) Dupa parerea densului
desbateru trebuie sa fia asup'a rescriptului, carele propune de obiectu
de desbatere art. I. de lege din 1848. Dupa ce descrie periodulu
dela 1848 pána acum, cá unulu ce este scrisu pe pagine de doliu si
deduce de aci tragerea la indoiela a legalitatii articolului de lege, in-
sira mai multe fase legale prin care a trecutú acea lege, pre cari le
intarescu cu infatisarea reprezentantiloru ardeleni la Pest'a si cu
primirea faptica a guvernamentulu ardelenescu de cátra ministerulu ungu-
rescu. Vine in fine la conclusiunea, ca numai in Pest'a se pote discuta
asup'a legii cestiunata (bravo!) Dar si candu s'aru poté privi adunarea
de fatia de competinta a desbate asup'a legii, de ore ce art. I. de lege
din Clusiu si VII. din Pojonu e atátu de salutaru, atátu de garanta-
toriu pentru tíera, pentru individi si pentru pretensiunile nationalita-
loru, nu remane alta decátu sa se compuna o adresa prin carea sa
se róge M. S. cá sa se indure a conchiamá reprezentanti'a tranna la Pe-
st'a, unde sa póta lucrá pentru binele patriei si glori'a tronului. (bravo.)

Cont. Telekí Domkó's (regalista.) Aru fi doritu sa vorbésca du-
pa ce aru fi auditu unu contr'a votu dela celu alu dep. Clusului.
Aru dori unanima decidere a cestiunei acestei vitale; n'are in sa nici
o tema de contr'a pareri.

Dupa parerea densului era mai bine deca monarchulu propunea
simplu efeptuirea uniunei. Cu tote aceste vedindu ca regimulu au pa-
rásitu calea cea perniciosá si din respectu cátra ingrigirile Maiestátei Sele,
deputatiis au adunatu aci, cá Maiestatea sa védasí acum, ca majoritatea die-
tei tine si astadi inca de legalu articolulu I. dia Clusiu si alu VII-lea
din Pojonu.

Langa temeiturile aduse inainte de dep. Clusului pentru legalita-
tea mentiunatiloru articuli arata vorbitorulu neputinti'a celoru din soldulu
puterei, cari s'au străduitu in diferite forme ai nimici, dar n'au pututu, ci diu
contra au cadutu ei insii. Acum e rendulu iar la reprezentanti'a tíerei,
ea sa ocupe asiá dara locul ce i se cuvina acum candu e chiamata la refor-
marea imperiului. Aduce inainte seraci'a causata de regimulu trecutú, carea
se vede atátu din blidele celoru avuti cátu si din ólele de mamaliga ale celo-
ru seraci. Tote aceste si alte rele vinu dela parasirea terenului legalu.

Alessiu Dozs'a (dep. Scaunulu Muresiu) afla ca rescriptulu re-
gescu este forte liniscitoriu. Arata in cuventare mai lunga ce are
sa insemneze cuventulu revisiune. In fine vine la conclusiunea, cá diet'a
nu are dreptu de a schimbá nimic'a din articuli de lege; vorbescu si
de uniunea nationalitatiloru si indreptéza realisarea totororú dorintie-
loru la diet'a din Pest'a.

Metropolitulu Siagun'a (regalista) (a se vedé mai
supu).

Gál. Si esprima bucuria ca ce au vorbitu Escelentia Sea antevorbitoriuu unguresce. Dupa densulu nu e aceea cestiunea de fondu, ca cine in cé limba vorbesce, ci ca fia-cine se vorbésca in limb'a in carea sa fia intielesu de ascultatorii sei. Pe candu Escelentia Sea ia de basa in politica consciintia, densulu, vorbitoriuu ia dreptatea. Opusetiunea contra legitimitatii, ori de unde vine e revolutiune. In fine e pentru revisiunea articolului la diet'a din Pest'a, si déca Metr. Siagun'a pe acést'a o intielege de dieta constitutionala atunci multiamesco lui Ddieu ca s'au adunatu s'j intalnitu la o-lalta pe terenulu legitimu, asigurandu ca la Pest'a de siguru se voru potá intielege (bravo).

Intrebandu Presied. dupa o pauza scurta, déca mai voiesce cine.va sa vorbésca

Al. Dozsa se declara in cuventu lungu pe lângá averea in privintia a spiritului legei; iara

Dom. cont. Teleki cu privintia la cele díse de bar. Siagun'a lu provóca pre acést'a a pasi pe terenulu constitutionalu, crediendu ca Esc. Sea nu va avea nimic'a in contr'a constitutionalismului perfectu a acelu terenu.

Presied. Nu aduce conclusiune, crede in sa ca parerea maioritátiei merge intr'acolo, ca nu e aici locul pentru deciderea cestiunei, ci la diet'a din Pest'a. Aru fi dara a se compune o adresa in care sa se multiamésca M. Sele pentru ca ce regimulu au pasitu iarasi pe cale constitutionala si a se rogá ca sa mijlocésca convocarea reprezentantiei la Pest'a.

Rannicher se róga de prelungirea terminulu cá sa-si póta dá s'j Sasii parerea lorú, cáci densii au fostu surprinsi si nu au tostu gat'a cu consultárilu lorú.

Cuventarea Esc. S. Comisariului r. dietale,
Contelui Crenneville, tinuta in 20 Noemvro a. c. cu ocaziunea deschiderei dietei in limb'a magiarasirespunsulu bar. Kemény:

Inalta dieta!

Considerandu relatiunile tempului presinte si pretensiunile impregiurárilu, desbaterea de nou a I. Art. de lege din 1848 despre uniunea Tranniei cu Ungari'a — ca unic'a propusetiune reg. la diet'a presinte — este o problema ponderósa nu numai pentru Trannia ci si pentru imperiulu intregu.

Deslegarea fericita a problemei acestei'a numai prin cumpenire matura, fára de patima, si cu cugetu curatu se póte ajunge. Popórele Transilvaniei, — cari au tráitu de seculi sub acelasi ceriu si subt acelasi domnitoriu, au luatú intr'o forma parte la suferintie si la bucuria, si si'au sacrificatu de atátea ori in comunu, averea si sángele emulandu eroicesce, — se voru intruni prin cónstielegerea resuscitata in nesuintiele comuni, de a inaintá bunastarea acestei tieri frumóse; sentiemintele de contielegere punu fundamentu la in'arirea si promovarea obiectului asternutu dietei, ce sta in legatura strinsa cu viétia constitutionale a imperiului, si causéza intre miliónele poporatiunei imperiului bucuria si recunoscintia.

Totu ochiulu din imperiu, e indereptatu cátra diet'a acést'a, aici in resaritu, asteptandu, ca de acolo, de unde emanéza sórele lucitoriu cu caldur'a-i datatória de viétia, va esi dóra si acum acea de antáia radia care cadiendu pre sementi'a semanata de Maie. Sea pré gratiosulu nostru domuu, o va face sa in florésca spre fericirea popóreloru sele.

Terenulu de emulatiune e deschisu. pasiesca pre elu totu insulu petrunsu de aderintia cátra Maiestatea Sea, de iubirea de patria si de incredere fatia unulu cu altulu. Primésca, inalt'a dieta, salutarea mea patriotica si esprimerea dorintiei mele sincere, cá rezultatulu consultárilu dietali deschise prin mine in numele Maie. Sele ces. reg. Apostolice, sa convina cu intentiunea parintiésca a Maiestatei Sele, cu buna starea patriei si a popóreloru.

La acésta cuventare, presied. bar. Franciscu Kemény, respunse cu urmatóricile:

Escelentia Ta, Dle ces. r. consiliariu intimu si comisariu reg. l. Staturile si ordinile trane s'au infatiosiatu la demandarea Maie. Sele regelui nostru, in acésta sala a tieri si s'au supusu la ordinea pré inalta reg. cu atát'a mai vertosu, cu cátu au fostu norocóse a sci mai inainte, din rescriptulu conchiamatoriu, ca de obiectu alu consultárilu s'a desemnatu acea cestiune, a cárei deslegare au dorit'o de multi ani, si care ni'a tinutu patri'a de atát'a tempu in incordare dorerósa. E o simtire liniscitóre pentru noi, vedindu ca se incepe de nou viétia nóstra constitutionale, implendu-ne de aceea sperare segura, ca patri'a iubita nu preste multu se va asiedia in pusetiunea deplina a drepturiloru ei.

Te rogámu, Escelentia, sa Te induri a susterne Maie. Sele dorintiele drepte si legali ale staturiloru si ordinariloru si intrevenindu cu influinti'a Escelentiei Tale, le vei mijloci rezultatulu doritu.

Primesce, Escelentia, adunc'a reverintia a staturiloru si a ordinariloru

Scaderea portului de epistole.

„W. Ztg.“ din 28 Novembre n. publica in partea sea

oficiala o ordinatiune imperatésca datata din 21 Nov. a. c. in F. L. I. XXXIV sub nr. 124 in privintia scaderi portului de epistole. Ordinatiunea porta p. n. subsemnatiune a Maiestatei Sele Imperatului si contrasemnatiunea ministriloru Belcredi si Willestorff si cuprinde in sine urmatóricile:

M. S. dupa ascultarea ministriloru cu provocare la patent'a din 20 Septembre 1865 — spre inlesnirea putinciósa a corespundintiei prin epistole in inlauntrulu monarchiei si spre a aduce o uniformitate in privintia cumpenei epistoleloru cu cea din reuniunea postala nemtiésca — ordinéza:

1. pentru portulu de epistole simple, cari au'a fi purtate dela unu locu la altulu in monarchia, fia ori ce departare, sa se platésca numai 5 cruceri v. a.

Pentru epistole, ce au a fi spedate in acelasi cercu, in carele sa predau postei remane pentru portu tax'a de pána acum acum de 3 xr. v. a.

2. Toti pondii postei de epistole se conforméza pe viitoru dupa pondii de vama (zoll).

3. De epistola simpla se privesce, care cumpanesco mai putínu de unu lotu de vama ($\frac{1}{30}$ pundu de vama.) — Pentru epistole cari cumpanescu unu lotu pána esclusivn doi loti se platesce indoitu si asiá progressandu mai departe progreséza tax'a in proportiune corespundiatóre.

4. Scaderile de pána acum la infasiuraturi crucisie, dupa aceea la tramtarea de mustre si probe de marfuri, se sustínu intr'atát'a, ca in viitoru cele d'antáiu se voru taxá cu doi (2) cruceri pána la esclusivu unu lotu; iara pentru mustre de marfuri se va plati tax'a de epistola simpla pána la esclusivu doi loti.

Pentru tramiteri infasiurate crucisii, ce cumpanescu pána esclusivu doi loti si pentru probe si mustre de marfuri ce cumpanescu doi pána esclusivn patru loti se platesce indoitu; candu in sa greutatea se urea relative la doi si patru loti pána esclusivn la trei si siese loti se platesce intreitu si progressandu greutatea progreséza corespundiatoriu si tax'a portului.

5. La epistole nefrancate de totu séu numai in parte e de a se plati adausulu de cinci cruceri pentru lotii nefrancati séu pártile lorú.

6. Decisiunile acestea au sa intre in viétia in 1 Ianuariu 1866.

Adausu la „adnecsaarea district. Nasedu la Bucovin'a.“

Deputatii alesi spre substernerea petitiunei din 31 Malu 1865 privitóre la proprietátile graniceriloru din distr. Nasedului suplica la Incl. Pres. districtuale in urmatóricile:

Inclitu Presidiu districtuale!

De locu dupa disolvarea institutului militariu confinariu din Ardélu, urmate in an. 1851 s'au incercatu organele financiarie a trage folóse pe sém'a fiscalu din proprietátile fostiloru granicieri, in deosebi a granicieriloru románi dela regimentele pedestre nr. 16 si 17 supunendu proprietátile lorú, si anume muntii, padurile, pasiunile si dreptulu regalú sub dubietate si intrebare. Mesurele luate de cátra organele financiare in privintia acést'a, au fostu unilaterale si arbitrare facendu-se acele organe asupra-ne de incusatori si totodata si de judecatori. Punctulu de manecare alu acelor'a se vede a fi fostu intre altele si terminulu „posessiune“ care vine inainte in unele documente sunatóre despre proprietátile nóstre memorate, esplicandu acelu terminu a fire identicu cu dreptulu de servitute séu usufructulu, — fára a considerá in sa ca acele documente suntú mai vechi decátu condic'a civila din anulu 1811 introdusa in Ardealu in an. 1853 care a statoritu o terminologia juridica nóua, necunoscuta pána atunci in legile ungare a le patriei, — care nu vorbescu nicairi de proprietate fára numai de possesiune, fiindu acestea pána atuncea in patria cu totulu identice.

Déca nu amú umblatu de locu dupa disolvarea margineloru militare anca in an. 1851 scosi din proprietátile nóstre, avemú a multiamí numai dreptatii Gubernamentului civile si militare c. r. de atunci, care a opritu organeloru financiare pasii sei fatia cu noi, scriindu-le:

„sa incete dela nisce asiá mesuri, care nu suntú la tempulu seu, cá sa nu se nelinistézca poporulu granitariu românú, carele au fostu totdeun'a credinciosu Monarchului, si sa nu via la acea trista convingere, cumca in semnu de gratificare, sa alunga acum'a dóra si din cas'a si gradin'a sea.“

Acestu emisú presidialu alu Inaltului c. r. Gubernementu civilu si militariu, lu avemú la mána.

Radimati pe acést'a, radimati pe principiulu dreptatii si alu umanitátii, radimati pe vechimea possesiunei nóstre, in care suntemú mai multu de un'a suta de ani, neintreruptu, in fapta si fára a fi fostu candu-va conturbati séu atacati de

cine-va in acea posesiune scrisa pe numele noastre si ale sateleru noastre in cărțile funduarie numite la noi urbariu, si sperandu ca organele financiare se voru informa mai bine despre starea lucrului si santieni'a neatacavera a dreptului de proprietate, — care si in casu nefavorabilu si candu aru fi altu cum, e invecitu prin prescriptiune; — eramu cu totii de cugetu, ca proprietățile noastre nu se voru mai trage candu-va la intrebare, sperandu ca fia-cine va recunósce a priori dreptulu de proprietate a fostiloru granicieri.

In acésta a noastră acceptare ne-amu vediutu in sa cu totulu insielati, pentruca in tempulu candu gema patri'a sub stare de asedia militaria, care s'au estinsu numai si numai pentru uniformitatea administratiunei si preste fostii granicieri romani, cei mai credinciosi fii ai tronului si ai Monarchului, — au venitu proprietățile noastre eara la intrebare, pentruca starea de asedia se privia de favorabila spre a fi desbracati de acelea, séu celu putnu de a se poté pune fundamentulu la aceea, si asiá in anulu 1853. ne-amu treditu cu o comisiune numita „despartitóre de paduri (Waldausscheidungs-Commission) care si-a urmatu lucrările sale in trebi de proprietate sub egi-d'a stărei de asedia.

Pe bas'a acestoru lucrări, s'au pusu padurile noastre fára privire la protesturile energice a comunităților, sub sequestru politicu, ni s'au detrasu administrarea fundului de montura, precum si dreptulu de carcimaritu, si tóte aceste cu scopu, cá aceste obiecte sa se detragá la tempulu seu cu totulu din posesiunea comuneloru, in posesiunea fiscalu, ce au si urmatu mai tardiu, pentru valea Rodnei in parte, iara pentru valea Borgoului si cereulu Monorului intru tóte.

Totu de aici au urmatu apoi esoperarea preainaltei scri-sori de mâna din 27 Augustu 1861 si denumirea comisiunei regulatóre de posesiunile granicieresci, compuse si lucrande unicu in felulu seu, — apoi a comisiunei imediate si a decisiunei preainalte, sub nrulu aul. 4617 ex 1863 publicata granicieriloru in primavér'a an. 1864, care decisiune nesub-scrisa de nime, s'au adusu la cunoscinti'a dietei precedinte prin deputatulu Severu Axente si au surprinsu pe toti.

Resultatulu tuturor'a mesurorulu preliminarie au fostu statorirea mai multoru principii in un'a si acea cauza, dupa care ne vedemu eschisi de beneficiulu legei si desbracati mai de tóte proprietățile noastre cele avitice, si anume de munti sub titlu ca au fostu parte revindicati, parte alodiali, — ba locuitorii din Valea Borgoului tiermuriti mai numai pe case si gradini, cáci de o mosie suportavera in creerii carpatloru nici nu poté fi vorba.

Totu resultatulu acestoru mesuri a convinsu pe locuitorii acéstu Districtu, quondam Regimentu, cumea fiscalu in afacerile acestea cá persóna interesata, e totodata si jude in causa s'a, — si cumca scopulu acelu'a merge cá sa fimu contra tuturoru legiloru positive pe cale politica scosi din drepturile noastre posedate in pace de facto si de jure neintreruptu peste 100 ani, cautandu noi apoi drepturile noastre a-supr'a fiscalu pe calea legei.

Tóte acestea au urmatu prin decisiunile comisiunei regulatóre edate pentru fia-care comuna in deosebi, asupr'a cáror'a au recursu tóte comunele; ba si casele, gradinele si mosiele, care ni s'au datu nóue, s'au recunoscutu nóue in asiá modu, cá candu nu le-amu fi fostu avutu, si dreptulu nostru la acelea s'aru incepe numai dela decisiunea respectiva; apoi totu ce s'au datu, — in deosebi in Valea Borgoului si cerculu Monorului, s'au datu sub asiá conditiuni si restringeri, incátu se vede, ca va sa se emita anca o alta comisiune regulatóre care apoi sa fia in stare a tiermuri pe locuitorii si in cele capetate.

Vedindu acum locuitorii acéstu districtu urmările triste si de o marime gigantica, care le amenintia subsistinti'a loru, disolvarea mai multoru comune, si interesele vitale, reprezentantii comunali au alergatu in anulu trecutulu la Inchtulu oficio-latu districtuale, de unde esoperandu concessiunea necesaria, in 19 Apriliu 1864 au tinutu o adunantia reprezentatóre a tuturoru comuneloru foste graniciare, care reprezentatiune au constatu din toti judii si din toti membrii comiteteloru comunali, unde precum arata protocolulu acelei adunári, s'au hotaritu de a se asterne la Maiestatea Sea Imperatulu o petitiune, prin care sa se céra, „cá Maiestatea Sea sa se indure a recunósce pe fostii graniciari Naseudeni de proprietari a tuturoru muntiloru si paduriloru aflatóre preste 100 ani neintreruptu in posesiunea loru pâna in diu'a de astadi, si in-scrise in urbarele comuneloru pe numele acestora; eventuelu sei sustina in posesiunea acést'a, si pre pretendenti sa i in-drepte pe calea legei ordinare civile.“

S'au decisu mai incolo ca acésta petitiune sa se inainte-ze prin o deputatiune de 7 insi, si s'au insarcinatu unii reprezentanti comunali cu urginta compunere a petitiunei pe bas'a principiiloru statorite de adunare, si in fine totu in 19

Aprilu 1864 s'au alesu acei 7 membrii ai deputatiunei, — precum se vedu tóte acestea din protocolulu adunárei, la care au intrevenu si din partea Inchtulu oficio-latu districtuale unu oficiante cá comissariu politicu.

Petitiunea memorata pe lângá tóta urginti'a lucrului, pentru nisce impedecamente venite la mijlocu, abiá s'au gatat in luna lui Maiu a. c. candu apoi reprezentantii comunali au re-vediu'to si subscris'o, cerendu totu odata si concessiune dela Inchtulu Gubernu regiu spre a poté tramite o deputatiune la Maiestatea Sea cu acea petitiune.

Concesiunea p. n. au sositu in Augustu 1865. Deputatiunea fiindu insarcinata cu instruarea petitiunei, nu au potutu porni la Vienn'a pâna in 22 Septembrie 1865 unde au mersu numai umilitu subscrisii 4 deputati sub conducerea Rv. D. Prepositu alu Capit. din Gherla Macedonu Popu, fiindu ca pentru crutiarea speseloru s'au fostu statoritu in adunarea din urma a numitoru reprezentanti, ca in locu de 7 deputati sa mérga numai numitii 5 insi. (Va urmá.)

Diet'a croato-slavona.

In nrulu trecutulu amu fostu indicatu prin putine cuvinte situatiunea cea poncisia din diet'a croato-slavona. Conflictulu se nascuse parte din interpretatiunea cea scalcata din partea presidiulu dietalu, in urm'a cárei o deputatiune s'a si dusu cá sa substérna gravaminele sele la tronulu Maiestatei Se-le. In fruntea deputatiunei erá sa fia Episcopulu Stroszmayer; renuntiandu acést'a, conducatoriulu deputatiunei e Levin Rauch. Erá vorb'a de disolvarea dietei, de dimisiunarea banului (presedinte) si de denumirea in locu-i a conducatoriulu cancelariei L. de M. C. Cussevich. Unu telegramu mai nou a „H. Z.“ ne spune ca 4 notari cari au fostu pásitu din dieta in urm'a mentionatei interpretatiuni declára, ca numai dupa resolvirea gravamineloru loru de cátra Mai. Sea, voru reintrá iara in dieta. Mai departe totu acolo se spune de o referata asupr'a unoru verificári din marginile militari; de provocarea unui comite supremu Delimanic pre lângá amenintiarea de a-si perde rangulu sa intre in dieta; de alegere a duoru vicepresedinti si patru notari, dupa cari presidiulu intré aclamatiuni sgomotóse prochiama diet'a de constituita. Partid'a fusiunista (aplecata spre uniune) absentéza, Episcopulu Stroszmayer inca.

N. Fr. Bl. nu si poté esplicá nici decum purtarea enigmatica a banului Croatiei, (ampliatulu regimulu), carea se vede opusa intentiuniloru regelui desfasurate in p. n. re-scriptu regescu. Totu acea fóia, dupa cum se vede din unu articulu de fondu alu ei, pune mare ponderósitate pe diet'a croato-slavona si pe a Transilvaniei.

Pest'a. (M. B.) De unu tempu incóce suntemu dedati a ceti in jurnalele romanesci recriminári, certe peste certe, dar nu de acele de cari amu avé lipsa toti, adeca certe de principii, debateri serióse, ci mai multu certe personale intre románii de acelasi sánge si de aceasi origine. Unu reu acést'a, ce déca nu se va desradeciná de barbatii fruntasi si conducatori ai Romániloru, potemu fi siguri, ca generatiunea juna de astadi, carea privesce cu pietate la tóta inteliginti'a romána de astadi lesne se va poté scandalú si abate dela adeverat'a ei chiamare.

Nu e de lipsa a luá la mâna jurnalele noastre politice, cá sa potemu aretá cu degetulu asemenea exemple uricióse, le cetim si le scim aceste toti; remáne in sa unu adeveru nerestornabilu, ca déca unii din barbatii inteligenti ai Romániloru, cari suntu chiamati de a veghiá si ei asupr'a drepturiloru poporulu românú, chiaru candu e vorba de interesele cele mai sante ale natiunei, in acestu periodu de mare insemnatate, in viét'a politica, nu pota delaturá cert'a religiuara, ur'a personala: atuncea viitorulu nostru in locu de a prosperá, va fi aruncatu in dereptu cu mai multi diecenii, si va fi fórté dubiu poté pâna la alt'a generatiune, ce va urmá inca dupa generatiunea cea juna de astadi, carea dóra va fi mai intielépta si devotata causei nationale, delaturandu cu totulu interesele personale.

Multu fórté multu amu poté invetiá dela colocuitorii patriei noastre, cari nu odata documentara in fapta, ca de-si ei abiá se potu suferi unulu pre altulu in viét'a privata, si in referintiele loru religiuare, totusi candu e vorba de interesele comune ale natiunei loru, suntu uniti in cugetu si fapta. Ei nu cauta nici candu: cine propune ce-va? ci ce propune? Lucrulu e simplu si fórté naturalu. Déca se propune ce-va bunu, salutaru pentru natiune, totu un'a, ori cine l'a propusu, cáci ce e bunu, ce e salutaru, ast-feliu va remané totudeun'a, si-si tinu de detorinti'a sánta a se luptá cu puteri unite pentru asemenea idei.

Románulu de sute de ani insetéza dupa dreptate, si cine i-o va dá acést'a, déca barbatii inteligenti ai sei nu o voru pre-tinde toti laolalta cá unu trupú si sufletu?

Ne intielegerea fratiésca in cugetu si sentimentu a fostu nefec-

ricirea românului, ast-feliu va si remané, pâna candu causele personale voru fi aduse in legatura cu cele nationale, si din contra, cele nationale cu cele personale.

Trâim intr'o epoca, in carea domnesce interesulu, materialismulu peste idealu. Nuouri grei ne amenintia din tôte pârtile; ori unde ne aruncâmu privirea, vedemu ca popórele lucra neobositu pentru interesele sele comune, calcandu adeseori si sânt'a dreptate (óre facu bine? Red.) cu piciórele fatia cu alte popóre; — si nu este óre orbi'a cea mai grósa a ne certá despre cause personale in locu de a ne zidi cu puteri unite o casulia, unde amu poté fi scutiti de plóia, de grindina, si de pericolulu ce ne póte amenintia in totu minutulu? . . .

La o parte cu causele personale si cu certele religiu-narie domniloru, sa fimu insuletii toti de caus'a cea sânta a poporulu român, nu faceti târgu pe cont'a natiunii, nici intrige servile pentru bunulu Dumnedieu scie ce interesu, cáci atunci nu sunteti amicii, ci neamicii acelu poporu, din a cărui sinu va'ti redicatu, si lucrati deadreptulu spre perderea mamei comune.

Ne amicii nostri se mbucura, si si ridu in punni de noi candu vedu, ca Români se certá despre nimicuri intr'unu tempu asiá de scumpu si ponderosu, in care se decide asupr'a sórtei unui poporu.

Noi perdemu, dar cu atátu mai multu dobendescu ei pe cont'a nóstro; ne vomu tredi odata din somnu, dar dee bunulu Dumnedieu, sa nu fia târdiu! *)

Pest'a. (Escesse) Tôte dinariile de Vienn'a pâna si „Debatte“ vinu sa constateze conflictele cele sângeróse ce se intempla in Ungari'a cu ocasiunea alegeriloru. Dupa descriele ce ni le infatósieza referintii acestoru diuarie se intempla in a-deveru brutalitáti infiorátore. Se referesce ca in unele pârti s'a intrebuintiatu si arme de focu. Escesele cele mai mari se spune ca au fostu in districtulu Iazigiloru; in Comitatu Bekesului; celu mai sângerósu in sa in comit. Pojonului la Galantha, unde au candidatu unu preotu rom. catolicu Sebestyén contr'a unui Benyovszky. Preotulu avea pe partea sea pre „poporulu celu crudu“ (vedi Presse nr. 328), pe candu pentru contrariu erau onoratorii si clas'a de mijlocu. In diu'a alegeriloru s'au prezentatu la loculu alegerei, alegatorii concomitati de o plebe numerosa inarmata, carea n'avea dreptu de alegere. Inainte de actulu alegerei s'a escatu conflictulu aintre cei 300 de alegatori. Partid'a lui Benyovsky s'a rusinat

fugí de dinaintea plebei. Cu tóta grab'a s'a adunatu feliu de feliu de mijlóce de aperare. S'a scosu pari din garduri, s'a táiatu arbori, s'a cáratu din case totu ce s'a aflatu aptu de aperare. Bâtai'a fu sângerósa de totu si s'au terminatu cu devingerea partidei lui Benyovsky, cari au luat'o la fuga. Avendu partid'a preotulu si caláreti au persecutatu pre fugatori si íau maltratatu cátu se póte mai neomenesce. Terenulu luptei erá acoperitu de mai multe cadavre de cetátieni. Unu despartimentu de Curasieri pentru restabilirea ordinei au sositu prea târdiu. Se atribuie de unii întârdierea militiei presiedintelui comitetulu alegatoriu, carele pre lánge tóte ca s'a intemplatu lucruri asiá ingrozítore, au pásitu in urma la actulu alegerei.

Principatele române unite.

Revenimu deocamdata si încátu ne iarta spatiálu asupr'a unui dintre memorabilele acte ale Principelui Cus'a si adeca asupr'a celui indreptatu cátra presiedintele consiliulu de ministri. Eata unele pasage:

„O cestiune din cele mai serióse, cáci de dens'a atarna totu viitorulu tierci nóstre, este fára indoiéla aceea a organizatiunei personalulu administrativu, judetiaru si finantiaru.

„Asupr'a acestei grave cestiuni n'amu lipsitu de a atrage, in diferite renduri, atentiunea ministerieloru ce s'au succedatu in unu tempu de mai multi ani; dara pâna astadi, nu vedu sa fia esercitatu cu destula energia unu controlu dreptu, dara totdeodata riguros, asupr'a diferiteloru functionari administrativi, judecátoresei si finantiari. Nu credu sa esiste precum aru trebui, in diferitele ministere, satistice consciintióse de toti ómenii cu aptitudine esentiale la osebitele servicie, in care sa se vada figurandu notitie atingátore de viét'i loru publica si privata; nu credu sa esiste registre in cari sa fia in scrisi toti acei cari, destituiti din cause grave, sa nu ma póta fi priimiti in functiuni publice.

„Inconvenientie nu mai putínu grave suntu acelea ale unei rapedi si nemeritate inaintári, precum si a trecerei unui functionariu dintr'unu servitiu la altulu, chiaru atunci candu aceste

*) St. Cor. ne iarta déca ne facemu observarea, ca au generalisatu pre tare cestiunea si ca suntemu datori a atrage atentiunea cetitoriloru, ca vorb'a e aici despre lucruri cari privescu mai multu pe Ungari'a. Moral'ansa o potu folosi toti cáti voru simti lips'a. Red.)

servitiu aru fi de natura cu totulu diferite; intr'unu cuventu lips'a unoru regule de admisibilitate si de ierarchia, din care sa decurga classarea functionariloru de specialitáti, dreptele recompense si inaintári, precum si o seriósa responsabilitate, au fostu si este caus'a totororu releloru.

„Mi-aru placé sa vádiu, domnule presiedinte, ca, de astadi inainte s'a pusu o stavila acestui reu; ca impiegatii in functiunile loru sa renduiescu, sa inaintéza, sa mantínu numai dupa meritele loru. Ast-feliu numai, vomu poté sperá a adunje la o adeverata soliditate in diferitele ramure ale serviciiloru publice, administrative, judecátoresei si finantiarie; astfeliu numai, vomu poté face a se realisá si marele pricipiu alu stabilitáti functionarulu.

„Ministrulu Meu de Justitia va luá mesurile cele mai active pentru esact'a si la tempu adunare a acestoru relatiuni. Facu responsabili pentru ori-ce întârdiere pe toti dnii presiedinti, procurori si grefieri,

„Speru domnule presiedinte, ca veti pune in inaintarea acestoru mesure totu zelulu de care ve sciu inspiratu pentru binele publicu.

„Veti grábí a cere dela consiliulu Nostro de statu proiecte de legi pentru organizatiunile si admisibilitatea in administratiune si finantie. Vetí aduná tóte elementele necesarie pentru a poté intemei'a odata o solida organizare in administratiune. basata pe principie sanetósa de moralitate, de ordine si de ierarchia in personalulu ei. Atunci numai vomu poté cunósce bunulu si reulu, vomu páte resplátí meritulu si stigmatís'a viciulu si coruptiunea; vomu poté desvoltá simtirea datoriei si a devotamentulu functionarulu cátra patria si binele comunu.

„Ordonu cá tóte acestea sa se faca cátu de curendu si cá in celu mai scurtu tempu, sa-mi infátísíati lucrárele cerute aici.

„Atragu tóta luarea aminte DVóstre si a colegiloru d-vóstre asupr'a recomandatíuniloru de persóne ce-mi propuneti la diferitele functiuni ale statulu, aducandu aminte ministriloru Mei de respunderea la care constitutiunea-i supune.

„Sfersíndu, rogu pe Damnedieu, domnule presiedinte, sa ve aiba in sânt'a si puternic'a sea padia.“

— La viitórea espositiune universalá ce va avea locu la Parisu, in anulu 1867, s'a reservatu unu anume locu si pentru productiunile Romaniei. Intielege ori cine important'a politica, nationala si comerciala ce va avea pentru tíer'a nóstro acésta espositiune la care pentru antei'a óra Romani'a va luá parte sub firm'a sea propria, cá natiune suverana, in rendulu celor'a-lalte natiuni suverane.

Guvernulu au luatú tóte mesurile pentru cá Romani'a sa fia representata precum se cuvine in acesta mare árena a productiuniloru industriale si comerciale din tóta lumea. Unu delegatu este destinatu si numitu de Guvernu, spre a ne representá la espositiunea dela Parisu. Unu comitetu s'a intocmitu, sub presiedinti'a multu venerabilulu si eruditulu nostru colonelu Ioann Voinescu, care a si inceputu lucrárele sele in acésta privintia, invitandu si pe toti redactorii diuarieloru române a dá totu concursulu loru la realisarea unei asemenea in-treprinderi de utilitate publicá, asiá de importanta din punctu de vedere nationalu si politicu. „Reform'a.“

On. Redactiune a foiei politice septemanarie, „Zukunft“, ce ese in Vienn'a sub redigerea responsabila a celebrulu d. Laurentiu Leskovec editur'a dlui Iuliu de Delpiny face unu apelu cátre publiculu cetitoriu cu privintia la straformarea foiei amintite in diurnalu.

Spatíulu nu ne permite a dá locu mentiunatululu apelu in tóta estinderea lui; cugetámu in sa ca publiculu cátra care adresámu aceste cuvinte va cuprinde din destulu motivele acestei straformári espuse in apelu, cari suntu desele provocári de mai multe pârti pentru inlesnirea aperárii causeroru popóreloru slavice din monarchi'a austriaca. Cugetámu mái departe, ca publiculu nostru nu-i va fi lucru strainu, cu cáta caldura au aperatu acésta fóia si interesele Romániloru austriaci. Dovada la acésti'a suntu numerosii articuli scrisi in favórea natiunei nóstre, si parte reprodusi si de noi. Fiindu dara moralicesce legati si noi de interesele acestei foi, acum candu ea vrea sa faca o schimbare prin carea si mai multu sa-si póta desvoltá activitatea: recercati din partea on. redactiuni a aceleiasi foi, nu putemu decátu sa atragemu deosebita atentiune asupr'a ei si sa o recomandámu caldurósei spriginiri si din partea Romániloru.

Program'a acelei foi se vede din alaturat'a invitare la prenumeratiune.

De órece in sa posibilitatea straformárii de mai susu atarna dela spriginirea abonantiloru, provóca pre p. t. publicu a grábí cu prenotarea abonamentelor celu multu pâna la 23. Decembre a. c. st. n.